

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 950/2024
30.04.2026. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Јасминке Обућина, чланова већа, у парници тужиоца „ALTA Банка“ а.д. Београд, кога заступа Миодраг Петровић, адвокат из ..., против тужених 1) Colas Rail SAS Француска, Огранак Colas Rail SA Београд, кога заступа Ђорђе Новчић, адвокат из ...; 2) Liberty Mutual Insurance Europe Ltd из Француске, кога заступа Милан Лазић, адвокат из ... и 3) Привредно друштво са ограниченом одговорношћу „Bauwesen“ Лазаревац, кога заступа Вељко Петровић, адвокат из ..., ради поништаја арбитражне одлуке, одлучујући о ревизији првотуженог и ревизији друготуженог изјављеним против пресуде Привредног апелационог суда Пж 514/24 од 30.05.2024. године, у седници одржаној дана 30.04.2026. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Привредног апелационог суда Пж 514/24 од 30.05.2024. године тако што се **ОДБИЈА** жалба тужиоца као неоснована и пресуда Привредног суда у Београду П бр. 527/22 од 30.04.2023. године **потврђује**.

Обавезује се тужилац да накнади трошкове ревизијског поступка друготуженом у износу од 112.500,00 динара, све у року од 8 дана по пријему пресуде.

Образложење

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 514/24 од 30.05.2024. године усвојена је жалба тужиоца, преиначена пресуда Привредног суда у Београду П 527/22 од 30.04.2023. године и пресуђено тако што је усвојен тужбени захтев тужиоца „ALTA Банка“ а.д. Београд па се поништава делимична одлука Међународне трговинске коморе ИСС предмет бр. 25579/НВН у предмету сталне арбитраже између тужиоца у арбитражном поступку Colas Rail SAS Француска, Огранак Colas Rail SA Београд, те Liberty Mutual Insurance Europe Ltd из Француске и тужених у арбитражном поступку „ALTA Банке“ а.д. Београд и Привредног друштва са ограниченом одговорношћу „Bauwesen“ Лазаревац у стечају, коју је донео арбитар појединац dr Antonios Tsavdaridis дана 28.12.2021. године. Преиначено је решење о трошковима садржано у ставу II и III наведене пресуде, тако што

су обавезани тужени да тужиоцу, солидарно, на име трошкова парничног поступка исплате износ од 842.950,00 динара, као и да му плате трошкове другостепеног поступка у износу од 707.200,00 динара, у року од 8 дана по пријему пресуде.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену првотужени је благовремено, преко пуномоћника адвоката, уложио ревизију због погрешне примене материјалног права. Образлаже да апстрактност и формалност менице не подразумева да несавесни менични поверилац који је попунио и наплатио меницу противно меничном овлашћењу не одговара за своје поступке, а да је тужилац био упознат са постојањем арбитражног споразума у тренутку закључења менице будући да се оба уговора о есконтну меница позивају на извођачки уговор. Истиче да се есконтовање менице састоји у преносу права својине на меници али и преносу потраживања из ње, те да је преносом односно есконтом менице трећетужени пренео право наплате потраживања из уговора, па је самим тим пренет и арбитражни споразум. Указује и да није цењено то што тужилац нема правни интерес да тражи поништај делимичне арбитражне одлуке у делу који се односи на трећетуженог. У смислу образложених навода ревизије предлаже да се ревизија усвоји, а побијана одлука укине или преиначи.

Благовремену ревизију против другостепене пресуде улаже и друготужени преко пуномоћника адвоката, због битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 394. став 1. тачка 4. и члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку, те погрешне примене материјалног права. Сматра да другостепени суд није могао да поништи делимично арбитражну одлуку у односу на све стране у арбитражном поступку, нити пресуду у целини. Указује да је трећетужени такође покренуо поступак ради поништаја делимичне арбитражне одлуке пред Привредним судом у Београду, да је у том поступку донета пресуда којом је одбијен захтев трећетуженог а да је, упркос томе, у овом поступку донета пресуда којом је поништена делимична арбитражна пресуда и у односу на трећетуженог. Наводи да се диспозитив делимичне арбитражне одлуке састоји од 14 ставова од којих је једним одлучено о томе да ли тужилац може бити страна у арбитражном поступку а другостепеном пресудом поништена је арбитражна одлука и у деловима који нису у вези са спором око есконта меница. Истиче да је одлука донета погрешном применом материјалног права јер је есконт менице продаја недоследног потраживања, да је тужилац пристао на арбитражни споразум будући да се уговори о есконту меница позивају на извођачки уговор, те да је стога арбитар нашао да је надлежан у погледу тужиоца у делу спора који произлази из и у вези са меницама, посебно у погледу испуњења услова за наплату меница. У смислу образложених навода предлаже да се одлука преиначи.

Тужилац је поднео одговор на ревизије којим оспорава основаност ревизијских разлога и тачност ревизијских навода ревидената.

Испитујући побијану пресуду у границама одређеним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку, Врховни суд је оценио да су ревизије основане.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена апсолутно битна повреда из одредбе члана 374. став 2. Закона о парничном поступку на коју овај суд пази по

службеној дужности и на коју се неосновано указује ревизијом друготуженог. Суд јесте надлежан да одлучује о поништају арбитражне одлуке. Надлежност суда произлази из одредбе члана 7. Закона о арбитражи („Службени гласник РС“, бр.46/2006).

Из чињеничног утврђења првостепеног суда произлази да је између првотуженог и трећетуженог закључен уговор о подизвођачким радовима бр. РС-2019/01, за извођење радова на пројекту санације пруге на деоници Јајинци – Мала Крсна и санацији Железничке станице Мала Крсна, којим се трећетужени као извођач обавезао да ће извршити све радове и услуге наведене у члану 2. у прилогу 1, да је у члану 3. уговорена укупна цена радова, у члану 5. динамика и услови извођења радова, док је чланом 16. уговорено да наручилац (директор) се обавезује да извођачу плати аванс у износу од 22,49 % уговорене цене и преда му меницу серијског броја АС9256240 са даном доспећа 01.09.2020. године. Уговорено је и да ће извођач доставити на одобрење наручиоцу – директору - текст менице којим ће се испунити меница. Стипулисано је да ће сви спорови бити решени у складу са правилима арбитраже међународне трговинске коморе, да спор решава један арбитар у складу са наведеним правилима, који неће бити ни српски ни француски, да је седиште арбитраже у Београду а меродовно право Републике Србије. Исте стране сачиниле су и анекс уговора о подуговарању број РС2019-01 којим је у члану 2. предвиђено да се у члану 16. уговора, у првом ставу, поред одредбе под 1. додаје следећи текст: налогодавац се обавезује да плати извођачу додатни аванс у износу од 22,49 % цене уговора подношењем соло менице број АС925641 са даном доспећа 01.06.2020. године, уз клаузулу без протеста. Поред основног уговора који је током поступка доставио тужилац, примерак истог доставио је и првотужени. Ова два текста су се међусобно разликовала у погледу лица на страни првотуженог која су их потписала, као и у погледу појединих уговорних одредби, али оно што је релевантно је да су оба предвиђала средства обезбеђења и у оба уговора одредба члана 40. којом је уговорено решавање спора арбитражом, била је идентично формулисана. Из садржине меничног овлашћења од 20.03.2019. године првостепени суд је утврдио да је исто издао првотужени трећетуженом, да је уз исто предао једну потписану меницу АС9256240 као средство обезбеђења плаћања радова по основу привремене – окончане ситуације у складу са уговором о подизвођењу РС2019-01 од 07.03.2019. године и да истим овлашћује трећетуженог, као повериоца, да меницу може индосирати и есконтovati код Јубмес банке а.д. Београд у складу са уговором.

Даље је утврђено да је трећетужени са тужиоцем у дане 22.03.2019. године и 06.06.2019. године, закључио уговор о есконту меница којим је тужилац примио на есконт менице АС9256240 и АС9256241 од трећетуженог као законитог имаоца, уз констатацију да је трећетужени у посед менице дошао на основу уговора о подизвођењу радова РС2019-01. Тужилац је преузео обавезу да трећетуженом плати менични износ умањен за износ дисконта обрачунатог по фиксној стопи од 8%.

Првотужени је са друготуженим, као додатном странком, покренуо арбитражни поступак против трећетуженог и тужиоца у ком је донета делимична одлука Међународне трговинске коморе ИСС број 25579/НВН којом је, између осталог, одлучено да овде тужилац „ALTA Банка“ а.д. Београд може бити страна у арбитражном поступку и да

арбитражни суд има надлежност над истим али само у погледу спорова који произилазе или су у вези са меницама, посебно у погледу испуњења услова за наплату меница.

Предметном тужбом тужилац је тражио да се поништи у целини делимична одлука Међународне трговинске коморе ИСС број 25579/НВН сматрајући да се одредба члана 40. уговора РС 2019/01 од 07.03.2019. године не може односити на њега нити он може бити странка у поступку, јер закључењем уговора о есконту меница није дошло до уступања потраживања нити уступања уговора, па ни до суброгације.

Полазећи од одредбе члана 13. Закона о арбитражи првостепени суд налази да тужбени захтев није основан јер је потраживање које је трећетужени имао према првотуженом из уговора РС2019-01 пренето на тужиоца закључењем уговора о есконту меница и његовом реализацијом. Ово из разлога што есконтом, дотадашњи корисник менице, преноси на банку права на меницу и права из менице, те је на тај начин трећетужени пренео тужиоцу право на наплату потраживања.

Другостепени суд не прихвата материјалноправни закључак првостепеног. Образлаже да је меница апстрактна хартија јер се из менице не види основни правни посао поводом ког је издата, да начело инкопорираности значи да је имовинско право уграђено у хартију од вредности, да је строго формална исправа и не допушта истицање многих приговора те да се пренос свих права из менице врши индосаментом који није изједначен са уступањем цесијом или на други начин. Закључује да је уговор о есконту менице кредитни посао одвојен од основног правног посла те да тужилац, тиме што је постао имаалац менице, нема било каква овлашћења из уговора о подизвођачким радовима. Стога, арбитражни споразум нема дејства према тужиоцу. Отуда првостепену одлуку, применом одредбе члана 394. став 4. Закона о парничном поступку, преиначава и тужбени захтев усваја у целости.

Врховни суд не прихвата материјалноправни закључак другостепеног суда.

Према одредби члана 48. Закона о арбитражи арбитражни суд доноси одлуку о предмету спора којом решава о свим захтевима странака (коначна арбитражна одлука), а може да донесе делимичну одлуку или међуодлуку. Дакле, делимична арбитражна одлука и међуодлука су у функционалном смислу еквивалентне делимичној пресуди и међупресуди из Закона о парничном поступку. У том смислу делимичном арбитражном одлуком, баш као и делимичном пресудом, одлучује се када су поједини захтеви у оквиру тужбе сазрели за одлучивање и на тај начин се омогућава парцијално решавање спора пре његовог коначног окончања.

У овом спору релевантна питања су питање правне природе уговора о есконту меница и дејство арбитражног споразума из уговора о извођењу радова на тужиоца, есконтну банку. Арбитражни споразум ствара обавезе за лица која су га закључила а од овог правила постоје изузеци дефинисани у одредби члана 13. Закона о арбитражи која прописује да споразум о арбитражи остаје на снази у случају уступања (цесије) уговора или потраживања осим ако није другачије уговорено, да остаје на снази у случају суброгације ако није другачије уговорено, те да се примењује и у другим случајевима

преносе потраживања осим ако није другачије уговорено. Дакле, суштина спора је да ли је уговором о есконту дошло до, термином Закона о арбитражи, "другог случаја преноса потраживања" и да ли споразум дејствује у односу на тужиоца. О том питању је, између осталог, одлучено делимичном арбитражном одлуком коју је банка побијала. Међутим, банка је одлуку побијала и у делу којим је одлучено о другим питањима.

Као лице које је обухваћено делимичном арбитражном одлуком банка, тужилац, је несумњиво активно легитимисана да побија део одлуке којим је проглашена странком у поступку, али је побијање одлуке у целини, укључујући делове који третирају однос првотуженог и трећетуженог, правно упитно. Ако банка тужилац тврди да арбитражни суд уопште није надлежан за њу будући да није потписница арбитражног споразума и да није дошло до преноса потраживања, онда она примарно напада надлежност суда у односу на себе чиме се њена активна легитимација исцрпљује. Није активно легитимисана да оспорава предмет арбитраже између учесника основног правног посла. Изузетак би била ситуација да је спор који је решен делимичном одлуком такав да се може решити само на једнак начин према свима, а није. Даље, тужба за поништај арбитражне одлуке на основу члана 58. Закона о арбитражи није *actio popularis*. То значи, у овом случају, да банка има легитимацију да тражи поништај одлуке само у делу којим је проглашена субјектом арбитражног поступка.

Даље, када је питању правна природа есконта и последично примена одредбе чл.13 Закона о арбитражи, Врховни суд налази да истим банка од продавца купује недоспела потраживања чиме клијенту обезбеђује ликвидна средства, односно исплаћује меничну суму пре њеног доспећа, умањену за камату (есконт) и провизију. Банка купује потраживања из менице, за разлику од факторинга када се откупљују потраживања друге врсте. Независно од тога што је апстрактна хартија од вредности независна од основног посла јер се из ње не види разлог (кауза) њеног издавања (као што је нпр. уговор о продаји или зајму), што ималац менице има право на наплату новчаног износа назначеног на самој исправи без потребе да доказује било шта изван меничне форме (менична строгост), што менична обавеза своју пуноважност заснива искључиво у форми (менична формалност) а не на неком спољном извору права, меницу карактерише и инкорпорисаност јер имовинско право, односно новчано потраживање, је уграђено у саму хартију. Отуда преносом права на меници преноси се и право (имовинско право, потраживање) из менице што је у оквиру домена примене одредбе чл. 13 Закона о арбитражи. Даље, правну природу конкретног уговора о есконту може одредити и његова садржина, па и одредба чл. 2 став 2 која предвиђа да се настанак и постојање потраживања доказује одређеном документацијом. Ова одредба управо се односи на потраживање из менице које се преноси.

Код таквог правног схватања овог суда закључак је да је другостепена одлука донета погрешном применом материјалног права, одредбе чл. 13 Закона о арбитражи, па је применом одредбе чл. 416 Закона о парничном поступку одлучено као у првом ставу изреке.

Одлука о трошковима поступка донета је применом одредбе чл. 165 ст. 1 Закона о парничном поступку па је друготуженом досуђен трошак на име састава ревизије по

опредељеном захтеву а у границама АТ. Није досуђен трошак на име судске таксе јер није опредељен.

Првотуженом трошкови нису досуђени будући да нису захтевани опредељено за радње пред овим судом већ за радње за које су трошкови досуђени првостепеном одлуком.

Тужиоцу трошкови не припадају сагласно одредби чл. 153 ст. 1 ЗПП.

**Председник већа – судија
Татјана Матковић Стефановић с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**